

Antoni Tronina

Tajemnice maryjne w imionach zakonnych

Salvatoris Mater 10/3, 294-302

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wiekowy zwyczaj stanowi, że żeńskie imiona zakonne związane są często z tajemnicami życia Maryi, Królowej zakonów. Na ogół są to imiona podwójne, złożone z imienia NMP oraz formy dodatkowej, wyrażającej szczególną więź z misterium zbawienia obecnym w życiu i misji Maryi. Liczne beatyfikacje i kanonizacje ostatnich dwu pontyfikatów dostarczają pięknych przykładów imion, do wykorzystania przy profesji zakonnej. Poniżej zwrócimy szczególną uwagę na imiona pochodzenia hiszpańskiego, bowiem właśnie tradycja Kościoła hiszpańskiego jest wyjątkowo mocno związana z pobożnością maryjną. Najpierw jednak kilka uwag wstępnych, wskazujących na przyczyny tak silnego związania powołań zakonnych z opieką Maryi.

Niewątpliwie pobożność maryjną akcentowali już na progu II tysiąclecia benedyktyni (św. Anzelm z Canterbury) i cystersi (św. Bernard z Clairvaux). Wkrótce dołączyli do nich franciszkanie (św. Antoni z Padwy, św. Bonawentura), którzy wywarli wielki wpływ na duchowość

średniowiecznej Europy. Św. Antoni w swoich kazaniach często nawiązuje do imienia Maryi: *Imię słodkie, imię radosne, imię wzmacniające grzesznika i imię szczęśliwej nadziei. Czymże jest Maryja jak nie Gwiazdą morza (Stella maris), to znaczy jasną drogą prowadzącą do portu poprzez fale goryczy tego życia? Imię miłe aniołom, straszne dla szatanów, zbawienne dla grzeszników, miłe dla sprawiedliwych*¹.

Ks. Antoni Tronina

Tajemnice maryjne w imionach zakonnych

SALVATORIS MATER
10(2008) nr 3, 294-302

Podane tu rozumienie imienia Maryi opiera się na wyjaśnieniu, które już w starożytności zaproponował św. Hieronim. Uczony kapłan przedstawia w *Księdze imion hebrajskich* dotychczasowe etymologie imienia Matki Bożej i dodaje własną: *Mnie się wydaje, że lepiej nazywać Ją Kroplą morza (Stilla maris) albo Morzem goryczy (Amarum mare), pamiętając też, że w języku syryjskim Maria znaczy Pani*². Rozpowszechniona w średniowieczu interpretacja imienia Maryi jako *Stella maris* jest więc po prostu zniekształceniem tego tłumaczenia, jakie zaproponował św. Hieronim. Błędna forma *Gwiazda morza* wydawała się jednak bardziej poetycka, toteż przyjęła się powszechnie.

Trzeba przyznać, że św. Bonawentura (†1274), nieco późniejszy od Antoniego (†1231), pomija tę wątpliwą etymologię, a w jej miejsce

¹ *Sermones dominicales et in festivitate Sanctorum*, t. 3, Padova 1979, 153. Przekład S. Kafel, w: *Antologia mistyków franciszkańskich*, t. 1 (wiek XIII), Warszawa 1985, 146n. Zob. też pełne wydanie kazań św. Antoniego, *Kazania Niedzielne i Świąteczne*, tł. C. Niezgoda, t. 3, Kraków 2002, 174n.

proponuje inne. On też po raz pierwszy zachęca swych czytelników do utożsamienia się z postawą Maryi. W dziełku *Pięć świąt Dzieciątka Jezus* pisze: *Lecz tutaj należy podkreślić mocno, o duszo oddana Bogu, jeśli napawa cię radością to szczęśliwe narodzenie, że najpierw powinnaś być Marią. Maria bowiem oznacza „gorzkie morze”, oświecicielka i pani. Bądź więc „gorzkim morzem” (amarum mare) przez skruchę zalaną łzami, abys jak najbardziej bolała z powodu popełnionych grzechów, abys najdogłębniej wyrażała żal z powodu zaniedbanego dobra, abys nieustannie karcila siebie z powodu zmarnowanych i straconych dni.*

Po drugie, bądź „oświecicielką” (*illuminatrix*) przez szlachetne postępowanie, przez cnotliwe działanie i przez pilne pouczanie innych o dobru.

Po trzecie, bądź w końcu „panią” (*domina*) zmysłów, cielesnych pożądlivości, wszystkich twoich działań, abys wszystkie twoje czynności spełniała zgodnie ze słusznym osądem rozumu i pragnęła oraz starała się we wszystkim o twoje zbawienie, zbudowanie bliźniego, o Bożą chwałę i cześć³.

Współczesny Bonawenturze mistyk franciszkański, Konrad z Saksonii (†1279), napisał obszerną książkę *Zwierciadło albo Pozdrowienie Błogosławionej Maryi Dziewicy*⁴. Jest to już podręcznik modlitwy osobistej, przeznaczony nie tylko dla kapłanów, ale także dla osób zakonnych i świeckich. Wielka liczba zachowanych rękopisów (ok. 250) świadczy o wpływie tego dzieła na życie zakonne epoki. Podjął on w tym dziele, które zjednało mu tytuł „Doktora maryjnego”, tytuły Maryi zaczerpnięte od wcześniejszych autorów, nadając im interpretację ascetyczną. Zgodnie z zasadą liturgiczną podkreśla brat Konrad paralelizm pomiędzy Chrystusem a Maryją, co sprawia, że jego teologia jest skoncentrowana na Chrystusie. Swoje rozważania przeplata on pięknymi inwokacjami, które są już zapowiedzią litanii maryjnych. Niewątpliwie posłużyły one za wzór imion zakonnych, które zaczęto łączyć z imieniem Maryi. Ściśle biorąc, stanowiły one nawiązanie do tajemnic maryjnych, które konkretne siostry czyniły przedmiotem swej szczególnej medytacji.

² Zob. A. TRONINA, *Zawitaj Pani świata. Obrazy i symbole biblijne w Godzinkach o Niepokalanym Poczęciu NMP*, Niepokalanów 1995, 97. O współczesnych próbach wyjaśnienia imienia Maria pisał A. KLAWEK, *Etymologia imienia Maria*, w: *Cale życie z Biblią*, red. F. LENORT, Poznań 1981, 172-179; A. TRONINA, *Jeszcze o imieniu Maria(m)*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 43(1990) 127-130.

³ Tł. S. Kafel, w: *Antologia mistyków franciszkańskich*, t. 1 (wiek XIII), Warszawa 1985, 222.

⁴ *Speculum seu salutatio Beatae Mariae Virginis ac sermones mariani*, red. P. MARTINEZ, Grottaferrata-Roma 1975. Obszerne fragmenty tego dzieła przełożył S. Kafel, w: *Antologia mistyków franciszkańskich*, t. 2 (wiek XIII-XIV), Warszawa 1986, 9-16.

Innym źródłem, z którego zaczęto czerpać nie tylko natchnienie do modlitwy, ale i wzory zakonnych imion, są antyfony maryjne⁵. Jednym z najbardziej znanych autorów tych utworów liturgicznych był w XI wieku uczony benedyktyn Herman Kaleka (*Contractus*). Jemu przypisuje się autorstwo tak głębokich w treści antyfon, jak *Alma Redemptoris Mater*, *O florens Rosa* czy *Salve Regina*⁶. Łaciński tytuł Maryi, *Alma* („Żywicielka”), jest też homonimem hebrajskiego określenia dziewiczej matki Mesjasza (Iz 7, 14: „Oto Panna pocznie...”); zapewne Herman miał tu na myśli oba znaczenia. Również tytuł Róży (*Rosa mystica*) odniesiony został do Maryi na podstawie średniowiecznej interpretacji Syr 24, 14; podobnie Królowa (*Regina*) staje się honorowym określeniem Matki Króla⁷.

Typowo zakonne imiona zaczynają się pojawiać w wieku XVI; w tym samym czasie powstają nowe zgromadzenia zakonne, wyróżniające się szczególną czcią dla Matki Bożej⁸. Z liturgicznym świętem Zwiastowania wiąże się ściśle tajemnica wcielenia. Barbara Acarie po śmierci męża wstąpiła do karmelu w Amiens (1614), przyjmując imię Marii od Wcielenia (*M. de l'Incarnation*)⁹. W kilkanaście lat później (1631) to samo imię zakonne otrzyma urszulanka, M. od Wcielenia Guyart-Martin (1599-1672), późniejsza misjonarka Kanady¹⁰. W obydwu przypadkach francuskie mistyczki osiągnęły szczyty heroizmu dzięki kontemplacji tajemnicy wiary zawartej w scenie zwiastowania. Z czasem tajemnica ta stanie się odrębnym imieniem zakonnym (Anuncjata: *Maria Annuntiata*).

W podobny sposób zaczęto tworzyć inne imiona, oparte również na paralelizmie Chrystus – Maryja. Zwiastowanie Pańskie znajduje swój odpowiednik w niepokalanym poczęciu NMP; stąd imię *M. Immaculata*. Nabożeństwo Męki Pańskiej prowadzi do rozważania tajemnic bolesnych w życiu Maryi i nadawania jej tytułu *Dolorosa*, wł. *Addolorata*. Wreszcie misteria chwalebne Chrystusa znajdują odbicie w tajemnicy wniebowzięcia NMP (*Assumpta*, wł. *Assunta*)¹¹. Nie są to osobne imiona, gdyż

⁵ Szerzej na ich temat pisze B. NADOLSKI, *Liturgika*, t. 2, Poznań 1991, 144-147.

⁶ Zob. B. BARTKOWSKI, *Herman Kontraktus*, w: *Encyklopedia Katolicka*, 6, kol. 763.

⁷ Por. Ps 45, 10 i cała Księga Estery.

⁸ Przykładem mogą być trzy zgromadzenia annuncjatek (od tajemnicy zwiastowania), powstałe kolejno w w. XV, XVI i XVII; zob. *Encyklopedia Katolicka*, 1, kol. 633n.

⁹ Beatyfikowana przez Piusa VI w 1791 r.

¹⁰ Beatyfikowana przez Jana Pawła II w 1980 r.

¹¹ Zob. A. TRONINA, *Assumpta. Typologia Arki Przymierza*, „Salvatoris Mater” 2(2000) nr 4, 11-21. Por. TENZE, *Stabat Mater dolorosa*, w: *Męka Jezusa Chrystusa*, red. F. GRYGLEWICZ, Lublin 1986, 165-170; TENZE, *Immaculata czy Panhagia? Odpowiedź Starego Testamentu*, w: *Tota pulchra es Maria*, red. J. KUMALA, Licheń 2004, 13-27.

występują łącznie z imieniem Matki Bożej jako dodatkowe określenia szczególnego aspektu Jej więzi z Chrystusem.

Nieco inaczej będzie wyglądać ewolucja imion zakonnych w Hiszpanii. Tutaj przymiotniki szybko przechodzą w formy rzeczownikowe i stają się odrębnymi imionami, używanymi także w życiu świeckim. Tak więc powszechne stają się imiona jak Asunción czy też Dolores. Takie „zeświecczenie” tajemnic maryjnych można wytłumaczyć specyfiką religijności hiszpańskiej, w której nie ma sfery zastrzeżonej dla imion sakralnych: tu nawet imię Jesús jest powszechnie używane po dzień dzisiejszy. Tradycja pobożności maryjnej zakorzeniła się w tym kraju tak głęboko, że stanowi istotne spoiwo dla wszystkich regionalizmów. Do najczęstszych imion należy tu Pilar, związane ze statuą NMP w Saragossie (*Virgen del Pilar*)¹². Obecnie imię to zyskało patronkę za sprawą bł. Marii del Pilar (1906-1945), urodzonej w Saragossie zakonnicy, którą beatyfikował Jan Paweł II.

Liczne za jego pontyfikatu kanonizacje i beatyfikacje dostarczyły bogatego materiału onomastycznego także dla tworzenia imion zakonnych. Wystarczy tu wybrać z tego wykazu imiona błogosławionych z różnych zakonów i regionów, poświęcone czci Najświętszej Maryi Panny. Nieocenioną pomocą służy w tym względzie *Księga imion i świętych*, która pod hasłem Maria¹³ przytacza kilkadziesiąt not biograficznych zakonnic wyniesionych na ołtarze w ostatnich latach. Wykaz ten został poprzedzony obszerną notą o kulcie maryjnym i zestawieniem dwudziestu tytułów maryjnych w układzie alfabetycznym: Annunciata, Assumpta itd. Niektóre z tych tytułów posłużyły za odrębne imiona (Purification, Regina, Loreta, Immakulata, Konsolata, Rosaria)¹⁴. Liturgiczne wspomnienie Matki Bożej od Wykupu Niewolników (*de mercede captivorum*) dało początek tajemnicy zakonnej M. de las Mercedes, a potem świeckiemu imieniu Mercedes¹⁵.

Dla wyboru nowych imion zakonnych przydatny może się okazać chronologiczny wykaz świętych i błogosławionych Kościoła katolickiego; ich pierwsze imię Maria oznaczamy tu skrótem M.:

¹² Zob. V. MESSORI, *Opinie o Maryi*, Warszawa 2007, 121n.

¹³ H. FROS, F. SOWA, *Księga imion i świętych*, t. 4, Kraków 2000, kol. 103-198. Listę tę uzupełnia wykaz świętych i błogosławionych wyniesionych na ołtarze przez Jana Pawła II; zob. Z. PODLEJSKI, *Sól ziemi i światłość świata*, t. 7, Kraków 2006, 233-282.

¹⁴ Tytuły związane odpowiednio z liturgicznym wspomnieniem Oczyszczenia NMP (2 II), Królowej (22 VIII), MB Loretańskiej (10 XII), Niepokalanego Poczęcia (8 XII), MB Poczieszenia i Różańcowej (7 X). Od Matki Bożej z Góry Karmel (16 VII) pochodzą imiona: Carmela (włoskie), Carmen (hiszp.) czy też Carmel (ang.).

¹⁵ Mercedes to również marka samochodu, nadana przez konstruktora na cześć córki noszącej to imię.

- M. Magdalena de'Pazzi, karmelitanka (†1607)
M. Wiktoria Fornari Strata, anuncjatka (†1617)
M. od Wcielenia Acarie, karmelitanka (†1618)
M. Teresa od Jezusa Le Clerc (†1622)
M. Anna od Jezusa Navarro (†1624)
M. od Jezusa Lopez de Rivaz, karmelitanka (†1640)
M. Anna od Jezusa de Paredes y Flores (†1645)
M. Aniela Astorch, kapucynka (†1665)
M. Katarzyna od św. Augustyna, s. szpitalna (†1668)
M. od Wcielenia Guyard, urszulanka (†1672)
M. od Aniołów, karmelitanka (†1717)
M. Magdalena Martinengo, kapucynka (†1737)
M. Krescencja Höss, tercjarka franciszkanka (†1744)
M. Poussepin, zał. dominikanek Ofiarowania NMP (†1744)
M. Ludwika Trichet, zał. córek mądrości (†1759)
M. Małgorzata Dufrost, s. miłosierdzia (†1771)
M. Franciszka od Pięciu Ran Jezusa (†1791)
M. Magdalena Fontaine, szarytka (†1794)
M. Franciszka Lanel, szarytka (†1794)
M. Teresa Fantou, szarytka (†1794)
M. Anna Rivier, zał. sióstr Ofiarowania Maryi (†1838)
M. Józefa od Serca Jezusa, zał. służebnic Jezusa Miłosiernego (†1842)
M. Magdalena Postel, zał. ubogich sióstr miłosierdzia (†1846)
M. Róża Durocher, zał. sióstr Imion Jezusa i Maryi (†1849)
M. Emilia Tavernier Gamelin, zał. sióstr Opatrzności (†1851)
M. Rafols, zał. sióstr miłosierdzia św. Anny (†1853)
M. od Ukrzyżowania (Crocifissa) Di Rosa, zał. służebnic Miłości (†1855)
M. Adeodata Pisani, benedyktyнка (†1855)
M. Michalina od Najśw. Sakramentu, zał. adoratorek (†1865)
M. de Mattias, zał. adoratorek Krwi Chrystusa (†1866)
M. od św. Eufrazji Pelletier, zał. zgr. Dobrego Pasterza (†1868)
M. Dominika Brun Barbantini, zał. kamilianek (†1868)
M. od Opatrzności Smet, zał. Wspomożycielek Dusz Czyścicowych (†1871)
M. Róża Molas y Vallvé, zał. Sióstr M. B. Pocieszenia (†1876)
M. Teresa od NSJ, zał. córek Krzyża (†1876)
M. od Jezusa, zał. wynagrodzicielek (†1878)
M. od Jezusa Ukrzyżowanego Baourdy, karmelitanka (†1878)
M. Bernadeta Soubirous, s. Miłości z Nevers (†1879)
M. Teresa od Jezusa Gerhardinger, zał. ubogich sióstr szkolnych NMP (†1879)

M. Józefa Rosello, zał. Córek Miłosierdzia (†1880)
 M. Dominika Mazzarello, zał. Córek Maryi Wspomożycielki (†1881)
 M. od Jezusa Deluil-Martigny, zał. Córek Serca Jezusowego (†1884)
 M. od Jezusa Sakramentalnego, zał. franciszkanek misjonarek (†1885)
 M. Wiktoria Couderc, zał. sióstr NMP w Ustroniu Wieczernika (†1885)
 M. Anna Mogas Fontcuberta, zał. misjonarek Dobrego Pasterza (†1886)
 M. Katarzyna od św. Róży Troiani, zał. misjonarek z Kairu (†1887)
 M. Desolata (Soledad) Torres Acosta, zał. służebnic Maryi (†1887)
 M. Teresa Scherer, zał. teodozjanek (†1888)
 M. Teresa de Soubiran, zał. zgr. Maryi Wspomożycielki (†1889)
 M. Teresa od Jezusa, zał. sióstr NMP z Karmelu (†1889)
 M. Repetto, zgr. Córek NMP z Góry Kalwarii (†1890)
 M. Anna Blondin, zał. sióstr św. Anny (†1890)
 M. Anna Sala, marcelinka (†1891)
 M. Henryka Dominici, zał. Córek św. Anny (†1894)
 M. Celina od Ofiarowania, klaryska (†1897)
 M. Eugenia od Jezusa Millaret de Brou, zał. asumpcjonistek (†1898)
 M. Katarzyna Kasper, zał. ubogich służebnic Jezusa (†1898)
 M. od Bożego Serca Droste de Vischering, zgr. Dobrego Pasterza (†1899)
 M. Angela Truszkowska, zał. felicjanek (†1899)
 M. Stollenwerk, zał. służebnic Ducha Świętego (†1900)
 M. Hermina od Jezusa (Irma Grivot), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. Klara (Klelia Nanetti), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. od Pokoju (Marianna Giuliani), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. Adolfina (Maria Dierckx), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. Amandyna (Paulina Jeuris), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. od św. Natalii (Joanna M. Kerguin), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. od św. Justyna (Anna M. Moreau), franciszkanka misjonarka (†1900)
 M. Goretti, dziewica i męcz. (†1902)
 M. od Jezusa Dobrego Pasterza (Franciszka Siedliska), zał. nazaretanek (†1902)
 M. od Męki Pańskiej Chapottin, zał. franciszkanek misj. Maryi (†1904)
 M. Assunta Pallotta, franciszkanka misjonarka (†1905)
 M. od Apostołów von Wüllenweber, zał. salwatorianek (†1905)

- M. Krystyna Brando, zał. wynagrodzicielk (†1906)
M. od Krzyża McKillop, zał. sióstr św. Józefa (†1909)
M. od Krzyża Manetti, zał. karmelitanek św. Teresy (†1910)
M. od Najśw. Serca Jezusa, zał. zgr. Sióstr NSJ (†1910)
M. Marcelina Darowska, zał. niepokalanek (†1911)
M. del Carmen Salles, zał. koncepcjonistek misj. (†1911)
M. Leonia Paradis, zał. zgr. Małych Sióstr Św. Rodziny (†1912)
M. od Męki, zgr. Crucificadas Adoratrices de la Eucharistia (†1912)
M. Dolores Rodriguez Sopeña (†1918)
M. Małgorzata Caiani, zał. najmniejszych sióstr Serca Jezusa (†1921)
M. Magdalena od Męki, tercjarka służebnic Maryi (†1921)
M. Teresa Ledóchowska, zał. klawerianek (†1922)
M. Fortunata Viti, benedyktyanka (†1922)
M. Bertyla Boscardin, dorotanka (†1922)
M. Bernarda od Najśw. Serca Maryi, zał. kapucynek (†1924)
M. Teresa Chiramel Mankidyan, zał. sióstr Św. Rodziny (†1926)
M. Dominika Mantovani, zał. małych sióstr Św. Rodziny (†1934)
M. od Jezusa Ukrzyżowanego Karłowska, zał. pasterek (†1935)
M. od Wykupu (Merceda) Prat y Prat, terezjanka (†1936)
M. Saragoska (del Pilar) Martinem Garcia, karmelitanka (†1936)
M. SAGRARIO de S. Luis Gonzaga, karmelitanka (†1936)
M. Gabriela Hinojosa Naveras, wizytka (†1936)
M. Angela Olaizola, wizytka (†1936)
M. Engrazia Lecuona, wizytka (†1936)
M. Inez Zudaira, wizytka (†1936)
M. Cecilia Cendoya, wizytka (†1936)
M. Faustyna Kowalska, zgrom. MB Miłosierdzia (†1938)
M. Teresa od św. Józefa, karmelitanka (†1938)
M. Gabriela Sagheddu, trapistka (†1939)
M. Urszula Ledóchowska, zał. urszulanek szarych (†1939)
M. Antonina Kratochwil, s. Szkolna de Notre Dame (†1942)
M. Charitas Brader, zał. franciszkanek Niepokalanej (†1943)
M. Stella od Najśw. Sakramentu, nazaretanka (†1943)
M. Imelda od Jezusa Hostii, nazaretanka (†1943)
M. Rajmunda od Jezusa i Maryi, nazaretanka (†1943)
M. Daniela od Jezusa i Maryi Niepokalanej, nazaretanka (†1943)
M. Kanuta od P. Jezusa w Ogrójcu, nazaretanka (†1943)
M. Sergia od MB Bolesnej, nazaretanka (†1943)
M. Gwidona od Miłosierdzia Bożego, nazaretanka (†1943)
M. Felicyna, nazaretanka (†1943)
M. Heliodora, nazaretanka (†1943)

- M. Kanizja, nazaretanka (†1943)
 M. Boromea, nazaretanka (†1943)
 M. Pilar Izquierdo Albero, zał. misjonarek Jezusa, Maryi i Józefa (†1945)
 M. Wincenta de S. Dorotea Chavez Orozco, zał. służebnic ubogich (†1949)
 M. Pia Mastena, zał. sióstr Św. Oblicza (†1951)
 M. Elżbieta Hesselblad, reformatorka brygidek (†1957)
 M. od Jezusa Sakramentalnego, zgr. Córek NSJ (†1959)
 M. Klementyna Anuarita Nengapeta, zgr. Św. Rodziny (†1964)
 M. od Jezusa Ukrzyżowanego Petković, zał. córek miłosierdzia (†1966)
 M. od św. Józefa, zał. augustianek rekolektek (†1967)
 M. Rosa Pellesi, franciszkanka misjonarka (†1972)
 M. Maravillas od Jezusa, karmelitanka (†1974)

Wykaz ten nie jest oczywiście kompletny; ciągle rośnie liczba wyniesionych na ołtarze, zwłaszcza męczenników i męczennic za wiarę¹⁶. Do zebranych tu ponad stu imion związanych z tajemnicami maryjnymi można na koniec dodać kilka uwag onomastycznych. Od XVII wieku rośnie kult św. Anny w związku ze zwiększonym zainteresowaniem rolą rodziny. Imię złożone Maria Anna (czy też Anna Maria) zwracało uwagę na ziemskie korzenie Świętej Rodziny. Dużą poczytnością cieszy się wówczas przetłumaczona na łacinę apokryficzna *Protoewangelia Jakuba*¹⁷, w której pojawiają się imiona Rodziców Maryi. Szacunek dla imienia Maryi sprawia przy tym, że dziewczynkom nadawano na chrzcie złożone imię Marianna¹⁸.

Analizując imiona zgromadzone na naszej liście, zauważamy, że w XVII wieku akcentowano wyraźnie tajemnicę wcielenia (*incarnatio*). Imię M. od Aniołów, M. Aniela czy M. Angelika nawiązuje wprost do sceny zwiastowania anielskiego (Łk 1, 26-36), która akcentowana jest również w apokryfach. Od słów Maryi: „Oto ja służebnica Pańska” utworzono imię M. Ancilla. Stopniowo od w. XVIII imiona zakonne kładą nacisk na treści drugorzędne, sławiąc Maryję w jej przywilejach: Purissima, Dulcissima, Fortunata. Często korzysta się tu z gotowych wzorców liturgicznych, szczególnie z litanii maryjnych¹⁹. Z nazwą różań-

¹⁶ Nie uwzględniono tu długiej listy 498 męczenników hiszpańskich z okresu wojny domowej 1936-1939, beatyfikowanych ostatnio przez Benedykta XVI.

¹⁷ Tytuł dzieła pochodzi od jezuitę W. Postela, który w r. 1552 wydał łaciński przekład rękopisu greckiego. Podwójny tytuł oryginału brzmi *Narodzenie Maryi; Apokalipsa Jakuba*.

¹⁸ W Polsce zwyczaj ten utrzymał się niemal do naszych czasów.

¹⁹ Litania loretańska od XVI w. rozprzestrzenia się, dzięki zakonowi, po całej katolickiej Europie; zob. T. SINKA, *Litania loretańska do NMP*, Kraków 1997.

ca wiążą się natomiast licznie imiona typu Rosa, Róża, Rozalia, Rozalina, Rosaria, Rosanna (Rosa Anna) czy Rosemary (Rosa Maria)²⁰.

Spośród widniejących na powyższej liście imion większość pochodzi z łaciny. Imiona te łatwo przełożyć na języki romańskie: francuski, hiszpański czy włoski. I tak np. tajemnica przyjęta podczas profesji zakonnej (M. a Crucifixo) wkrótce stała się imieniem własnym (M. Crocifissa). Tak też powstały imiona powszechnie we współczesnych wspólnotach zakonnych: Adeodata (Deodata), Gratia (Engrazia), Charitas (Carità), Desolata (Soledad), Miraculosa (Maravillas) itp. Czasem imiona zakonne tworzy się od nazwiska świętej (M. Goretti) czy też od nazwy sanktuarium maryjnego (M. Guadelupe). W języku polskim jest to nieco utrudnione ze względu na reguły słowotwórstwa. We wspólnotach międzynarodowych jednak pomysłowość w tworzeniu nowych imion nie powinna dziwić.

Podane tu imiona świętych i błogosławionych świadczą nie tylko o kulcie maryjnym w chrześcijańskiej Europie. Są one również przykładem, jak naśladowanie Maryi w jej cnotach może być pomocne w dążeniu do świętości. Niech posłużą one w naśladowaniu pięknych wzorów życia i męczeństwa tylu sióstr zakonnych, które wybrały drogę wskazaną przez Maryję.

Ks. prof. dr hab. Antoni Tronina
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Lublin)

ul. Sowińskiego 4/24
PL - 20-040 Lublin

e-mail: atronina@kul.lublin.pl

I misteri mariani nei nomi religiosi

(Riassunto)

L'antica usanza ci fa vedere che i nomi dei religiosi e delle religiose sono legati con i diversi misteri mariani. Essa esprime il profondo legame della vita religiosa con la vita e la missione di Maria. I nomi sono anche invito alla imitazione di Maria nella vita quotidiana. L'articolo ci presenta questo argomento nell'ampia prospettiva storica e ci dà l'elenco delle varietà dei nomi religiosi in riferimento al mistero di Maria.

²⁰ Szerzej zob. C. EGGER, *Lexicon nominum virorum et mulierum*, Roma 1963², 215-217.